

CEVAPLI KİTAPÇIK

Soru	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Toplam
Puan	10	14	8	12	12	12	12	12	8	100

9 açık uçlu / kısa cevaplı soru · 100 puan. Yanıtlarında istenen işlem, gerekçe ve kanıtı göster.

Yazılı provasıdır. Okulunun seçtiği senaryoyu kontrol et.

1. Ölçü ve tedbir · 10 puan

Kamer 54/49 meali: “Şüphesiz biz her şeyi bir ölçüye göre yarattık.” Bir hadiste ise “Önce onu bağla, sonra Allah’a tevekkül et!” buyrulur (Tirmizî, Sıfatü’l-kıyâme, 60).

Ayetin kader anlayışıyla ilişkisini açıklayınız. Hadisin tedbir alma ile tevekkül arasında kurduğu ilişkiyi yazınız.

Örnek yanıt

Ayet, yaratılışın Allah’ın bilgisi, ölçüsü ve takdiriyle ilişkili olduğunu ifade eder. Hadis, kişinin gerekli tedbiri aldıktan sonra Allah’a güvenmesini öğütler; tevekkül çabasız bekleme değildir.

- Ayet, yaratılışın Allah’ın bilgisi, ölçüsü ve takdiriyle ilişkili olduğunu ifade eder.
- Hadis, kişinin gerekli tedbiri aldıktan sonra Allah’a güvenmesini öğütler; tevekkül çabasız bekleme değildir.

Dikkat: Kader inancını tedbir ve sorumluluğu bırakmanın gerekçesi yapmak.

2. Seçim ve bilgi · 14 puan

Bir öğrenci sınava hazırlanırken konuları belirler, çalışma planı yapar ve plana uyup uymamayı kendi seçer. “Sonuç kaderimde varsa çalışmama gerek yok.” der.

Bilgi, irade ve sorumluluk kavramlarını bu olaya uygulayınız.

Örnek yanıt

Konuları ve çalışma yollarını bilmesi bilgi boyutudur. Plana uyup uymama tercihi irade boyutudur. Seçebildiği çalışma davranışından sorumludur; kader anlayışı çabayı gereksiz kılmaz.

- Konuları ve çalışma yollarını bilmesi bilgi boyutudur.
- Plana uyup uymama tercihi irade boyutudur.
- Seçebildiği çalışma davranışından sorumludur; kader anlayışı çabayı gereksiz kılmaz.

Dikkat: Sonucun bütünü kontrol edememeyi hiçbir davranıştan sorumlu olmamak sanmak.

3. Emek ve rızık - 8 puan

Bir çiftçi toprağı işler, uygun zamanda ekim yapar ve ürününü korumak için önlem alır. Elde edeceği ürünü rızık kavramıyla ilişkilendirir.

Emek ile rızık arasındaki ilişkiyi açıklayınız. Bu örnekte tevekkülün nasıl anlaşılması gerektiğini yazınız.

Örnek yanıt

Rızık anlayışı geçim imkânlarını Allah'ın lütfuyla ilişkilendirirken çiftçinin emek vermesini dışlamaz. Tevekkül, ekim ve koruma gibi gerekli çabayı gösterip sonucu Allah'a güvenerek karşılamaktır.

- Rızık anlayışı geçim imkânlarını Allah'ın lütfuyla ilişkilendirirken çiftçinin emek vermesini dışlamaz.
- Tevekkül, ekim ve koruma gibi gerekli çabayı gösterip sonucu Allah'a güvenerek karşılamaktır.

Dikkat: Rızık insanın emeğinden tamamen bağımsız, çabasız elde edileceğini söylemek.

4. Başarı ve koşullar - 12 puan

İki öğrenci aynı hedef için çalışıyor; birinin kaynaklara erişimi daha sınırlı. İkisi de gayret ediyor fakat aynı sonucu elde edemiyor.

Başarıyı yalnız tek bir nedene bağlamanın eksikliğini açıklayınız. Emek ve imkânların rolünü ayrı ayrı belirtiniz.

Örnek yanıt

Başarı; emek, yöntem, imkân ve kontrol dışı koşulların birlikte etkisiyle oluşabilir. Emek, kişinin hazırlık ve çalışma davranışdır. Kaynak ve destek imkânları farklı olduğundan aynı çaba her zaman aynı sonucu doğurmayabilir.

- Başarı; emek, yöntem, imkân ve kontrol dışı koşulların birlikte etkisiyle oluşabilir.
- Emek, kişinin hazırlık ve çalışma davranışdır.
- Kaynak ve destek imkânları farklı olduğundan aynı çaba her zaman aynı sonucu doğurmayabilir.

Dikkat: Başarısız olan herkesin hiç çalışmadığı veya inancının zayıf olduğu yargısına varmak.

5. İhmalî kadere yüklemek · 12 puan

Bir bisikletin freninin arızalı olduğu bilindiği hâlde onarım yapılmaz. Kaza olunca sahibi “Kader böyleymiş, önlem almak anlamsızdı.” der.

Bu yorumdaki hatayı açıklayınız. Doğru kader ve sorumluluk anlayışına uygun iki davranış yazınız.

Örnek yanıt

Bilinen arızaya karşı önlem alınmaması kişinin sorumluluğudur; kader bunu yok saymanın gerekçesi değildir. Bisiklet kullanılmadan önce fren onarılmalıdır. Arıza giderilene kadar bisiklet kullanılmamalı veya güvenli başka ulaşım seçilmelidir.

- Bilinen arızaya karşı önlem alınmaması kişinin sorumluluğudur; kader bunu yok saymanın gerekçesi değildir.
- Bisiklet kullanılmadan önce fren onarılmalıdır.
- Arıza giderilene kadar bisiklet kullanılmamalı veya güvenli başka ulaşım seçilmelidir.

Dikkat: Önlenebilir ihmal ile kişinin kontrolü dışındaki olayları aynı görmek.

6. Çalışmadan beklemek · 12 puan

Bir kişi meslek öğrenme ve iş arama imkânlarını sürekli erteler; “Rızkım yazılmış, hiçbir şey yapmadan beklemeliyim.” der.

Bu düşüncüyü emek ve tevekkül kavramlarıyla eleştiriniz. Uygun bir davranış öneriniz.

Örnek yanıt

Emek, geçim için bilgi ve beceri edinme ve çalışma çabasını içerir; rızık inancı bunu gereksiz kılmaz. Tevekkül, yapılabilecekleri yaptıktan sonra güvenmektir; pasif bekleyiş değildir. Kişi koşullarına uygun eğitim veya iş arama adımları atabilir.

- Emek, geçim için bilgi ve beceri edinme ve çalışma çabasını içerir; rızık inancı bunu gereksiz kılmaz.
- Tevekkül, yapılabilecekleri yaptıktan sonra güvenmektir; pasif bekleyiş değildir.
- Kişi koşullarına uygun eğitim veya iş arama adımları atabilir.

Dikkat: İmkânı olmayan kişiyi ihmalkârlıkla suçlamak; örneğin seçebildiği erteleme davranışını gözden kaçırmak.

7. Hz. Musa'nın mücadelesi · 12 puan

İslam kaynaklarında Hz. Musa'nın Firavun'a tebliğde bulunduğu, baskı altındaki İsrailoğullarının özgürleşmesi için mücadele ettiği ve kendisine Tevrat verildiği anlatılır.

Hz. Musa'nın hayatındaki bu üç olayı; peygamberlik görevi, mücadele ettiği durum ve kendisine verilen kitap başlıklarıyla özetleyiniz.

Örnek yanıt

Peygamberlik görevi, Allah'ın mesajını insanlara ve Firavun'a bildirmektir. Baskı ve zulme karşı İsrailoğullarının özgürleşmesi için mücadele etmiştir. Kendisine verilen ilahi kitap Tevrat'tır.

- Peygamberlik görevi, Allah'ın mesajını insanlara ve Firavun'a bildirmektir.
- Baskı ve zulme karşı İsrailoğullarının özgürleşmesi için mücadele etmiştir.
- Kendisine verilen ilahi kitap Tevrat'tır.

Dikkat: Hz. Musa'ya verilen kitapla başka peygamberlerin kitaplarını karıştırmak.

8. Ayet el-Kürsi'de sıfatlar · 12 puan

Bakara 2/255'in anlamından öğretim özeti: Allah birdir; hayat sahibidir ve varlığı sürdürür. Bilgisi her şeyi kuşatır; uyku ve yorgunluk gibi insanlara özgü sınırlılıklar ona ait değildir.

Özetten Allah'ın iki özelliğini yazınız. İnsana ait sınırlılıklarla Allah'ın sıfatları arasında kurulan ayrımı açıklayınız.

Örnek yanıt

Allah'ın birliği veya hayat sahibi oluşu özelliklerden biridir. Bilgisinin her şeyi kuşatması veya varlığı sürdürmesi başka bir özelliktir. Allah'ın sıfatları insanın uyku, yorgunluk ve sınırlı bilgi gibi ihtiyaç ve eksiklikleriyle aynı düşünülemez.

- Allah'ın birliği veya hayat sahibi oluşu özelliklerden biridir.
- Bilgisinin her şeyi kuşatması veya varlığı sürdürmesi başka bir özelliktir.
- Allah'ın sıfatları insanın uyku, yorgunluk ve sınırlı bilgi gibi ihtiyaç ve eksiklikleriyle aynı düşünülemez.

Dikkat: İlahi sıfatları insanın fiziksel ihtiyaçlarıyla özdeşleştirmek.

9. Küçük iyilik, geniş etki · 8 puan

Bakara 2/261’de Allah yolunda paylaşım, ürün veren bir tohumu benzetilir. Bir hadiste küçük bir sadaka veya güzel sözle de iyiliğe yönelmek öğütlenir (Müslim, Zekât, 68). Bu cümleler öğretim amaçlı anlam özetleridir.

İki kaynaktan paylaşım ve iyilik hakkında ortak mesajı açıklayınız. Maddi imkânı sınırlı bir kişinin yapabileceği bir iyilik örneği yazınız.

Örnek yanıt

İyilik ve paylaşım değerli görülür; küçük katkılar da küçümsenmemeli ve olumlu etkileri önemsenmelidir. Güzel söz söylemek, bilgiyi paylaşmak veya birine uygun biçimde yardımcı olmak maddi olmayan iyilik örnekleridir.

- İyilik ve paylaşım değerli görülür; küçük katkılar da küçümsenmemeli ve olumlu etkileri önemsenmelidir.
- Güzel söz söylemek, bilgiyi paylaşmak veya birine uygun biçimde yardımcı olmak maddi olmayan iyilik örnekleridir.

Dikkat: Yardımlaşmayı yalnız yüksek miktarda para vermeye indirgemek.